

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2021/51425-2

Arkivkode: 008

Dato: 12.04.2021

Høringsuttalelse fra Bufdir - veileder om taushetsplikt m.m.

Vi viser til brev av 15. februar 2021, med invitasjon til å avgi høringssvar til utkast til veileder om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i forvaltningen.

Generelle innspill

Innholdet i retningslinjen bør implementeres i andre rundskriv og retningslinjer

Etter vårt syn er det nyttig med en samlet oversikt over reglene om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett. Som det vises til i veilederens innledning, er det et behov for at offentlige instanser og etater samarbeider på en god måte. Reglene om taushetsplikt har i flere sammenhenger blitt trukket frem som et mulig hinder for slikt samarbeid.

Det fremgår at veilederen retter seg mot alle som arbeider eller yter tjenester innenfor forvaltningen, og at den skal kunne brukes av personer uten juridisk bakgrunn. Vi tror at dette er et noe optimistisk syn på hvordan veilederen vil bli mottatt og tatt i bruk. Fremstillingen er gjennomgående tett knyttet til aktuelle lovbestemmelser, med en rekke henvisninger til og sitater fra lovtekst og andre rettskilder. Dette, og selve tekstmengden, gjør etter vårt syn veilederen lite tilgjengelig for praksisfeltet. Vi har forståelse for at en slik tilnærming kan være nødvendig ut fra formålet, som er *å gi en samlet oversikt over rettsreglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen*. Vi vil imidlertid peke på et av funnene fra undersøkelsen som ble gjort av NOVA for noen år tilbake, og som er gjengitt i veilederen. Det fremkom der at informantene i liten grad leser i lovverk, rundskriv og veiledere, til tross for at man kjenner seg usikre på gjeldende regler.¹

Dersom man skal lykkes med å få praksisfeltet til å samarbeide bedre, mener vi at det er helt nødvendig å benytte de kanalene som finnes for kompetanseheving i de forskjellige sektorene. Veilederen kan være et godt utgangspunkt for et slikt arbeid, hvor formålet må være å gi lett tilgjengelig og tilpasset informasjon som bidrar til å løse praktiske spørsmål og problemstillinger som oppstår i det daglige arbeidet. Denne informasjonen må gis i rundskriv og veiledere som er rettet mot ansatte i skolene, barnevernet, helse og omsorgssektoren og andre aktuelle tjenester. Det bør lenkes til veilederen fra aktuelle nettsider og rundskriv, slik

¹ NOVA-rapport nr. 3/2013

at det gis en mulighet til å fordype seg i tematikken ved behov. Vi mener med andre ord at denne veilederen bør anses som et utgangspunkt for et videre arbeid, og ikke som et endepunkt.

Utveksling av taushetsbelagt informasjon med andre lands myndigheter

Når det gjelder omtalen av opplysninger til og fra utlandet i veilederen punkt 9, savner vi en bredere omtale av reglene som gjelder for deling av opplysninger med utenlandske myndigheter for beskyttelse av barn på tvers av landegrensene. Norge tiltrådte i 2016, Haagkonvensjonen 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (Haagkonvensjonen 1996). Vår erfaring som sentralmyndighet for konvensjonen er at disse reglene er lite kjent og vi har derfor utformet et konkret tekstinnspill om dette nedenfor.

Adgangen til å utveksle opplysninger med utenlandske myndigheter i barnevernssaker er nærmere omtalt i Barne- og familiedepartementets rundskriv Q-42/2015 om behandlingen av barnevernssaker der barn har tilknytning til andre land. Rundskrivet ble utarbeidet før Norge tiltrådte Haagkonvensjonen 1996, og er derfor under revisjon. Bufdir mener likevel det bør lenkes til dette rundskrivet, men med informasjon om at rundskrivet er under revidering. Vi vil ta kontakt med Justis- og beredskapsdepartementet når rundskrivet er oppdatert, slik at lenken kan oppdateres.

Videre anbefaler vi Justis- og beredskapsdepartementet å vurdere om veilederen i større grad bør omtale kravene i personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR), særlig når det gjelder adgangen til å overføre personopplysninger til tredjestater, jf. forordningens kapittel V.

Konkrete innspill

Meldeplikt fremfor varslingsplikt

I veilederen benyttes flere steder begrepet varslingsplikt, blant annet i forbindelse med den plikten offentlig ansatte har til å kontakte barnevernstjenesten dersom de har grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling og andre former for alvorlig omsorgssvikt. Denne plikten blir i andre sammenhenger, blant annet i våre veiledere og rundskriv, omtalt som en opplysnings- eller meldeplikt. Vi anbefaler at veilederen benytter begrepet meldeplikt.

Punkt 2 Opplysnings- og varslingsplikter som gjelder uten hensyn til taushetsplikten

Bufdir foreslår at det tas med et punkt om plikten til å underrette myndighetene i en annen stat dersom et barn er i alvorlig fare. Bufdir foreslår at følgende punkt inntas:

2.10 Plikt til å underrette andre staters myndigheter ved alvorlig fare for et barn

Det følger av Haagkonvensjonen 1996 artikkel 36, som Norge har ratifisert, at dersom et barn oppholder seg i en annen stat, og er i alvorlig fare, har norske myndigheter en plikt til å underrette myndighetene i den andre staten om den aktuelle faren.

Varslingen må opplyse om den aktuelle faren, samtidig må det vises til hvilke tiltak som er truffet eller som blir vurdert i Norge. Plikten gjelder uavhengig av hvilket land barnet befinner seg i, om landet har tiltrådt konvensjonen, og uavhengig av barnets statsborgerskap.

Det følger av konvensjonsforpliktelsen at plikten til å varsle ved alvorlig fare tilligger de «kompetente myndigheter», det vil si de myndigheter som i henhold til norsk rett har kompetanse til å treffe eller vurderer å treffe beskyttelsestiltak for barnet. Varslingsplikten vil typisk være en plikt for barnevernstjenesten. Eksempelvis vil tilfeller der barnevernstjenesten vurderer å fremme sak for fylkesnemnda om

omsorgsovertakelse, eller der det er besluttet å fremme sak om omsorgsovertakelse, innebære en forpliktelse til å varsle staten barnet oppholder seg i. Opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996 § 3.

Det er snevre unntak fra plikten. Det følger av artikkel 37 i konvensjonen at det ikke skal gis opplysninger til et annet land dersom det kan antas å sette barnets person i fare, eller utgjøre en alvorlig trussel mot friheten eller livet til et medlem av barnets familie. Det skal dermed mye til for at en stat er fritatt fra plikten til å melde fra om alvorlig fare.

Punkt 4.5 Særlig om foreldres adgang til opplysninger om sine barn under 18 år

Bufdir foreslår at det i punkt 4.5 vises til barneloven § 47 når man omtaler foreldres rett til opplysninger om barnet, og at det presiseres at også foreldre uten del i foreldreansvaret kan ha rett til opplysninger på dette grunnlaget. Uten en henvisning til denne bestemmelsen er nåværende omtale i veilederen upresis, og kan gi et feilaktig inntrykk av at det bare er foreldre med del i foreldreansvaret som kan ha rett til opplysninger om barnet.

Punkt 8.8.1

Punktet omhandler taushetsplikten i barnevernet. For en nærmere omtale av dette vises det til rundskriv Q-24 fra Barne- og Familiedepartementet. Dette rundskrivet er under revisjon, og de mest sentrale delene av det vil bli innarbeidet i direktoratets [saksbehandlingsrundskriv for barnevernstjenestene](#). Vi mener det også bør lenkes til dette rundskrivet, eventuelt med henvisning til særlige aktuelle punkter, som punkt 3.9 om taushetsplikt og punkt 4.1. om opplysningsplikt/meldeplikt.

8.8.2.3 Opplysninger til domstolen (barneloven § 61 a)

Vi savner her en henvisning til omtalen i punkt 2.8 av forholdet mellom taushetsplikt og vitneplikt i andre saker enn barnelovsaker.

Punkt 9 Særlig om opplysninger til og fra utlandet

Bufdir foreslår at det her vises til forvaltningsloven § 13 a nr. 1 om at taushetsplikt ikke er til hinder for at opplysninger gjøres kjent for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker. Dette grunnlaget er praktisk viktig for forvaltningsorganers mulighet til å utveksle taushetsbelagte opplysninger med utenlandske myndigheter. I rundskriv Q-42/2015, om behandlingen av barnevernssaker der barn har tilknytning til flere land, fremgår det for eksempel at barneverntjenesten fortrinnsvis bør forsøke å innhente samtykke fra barnets foreldre før det gis ut opplysninger til utenlandske myndigheter på annet grunnlag.

Vi foreslår også at det tas inn et eget punkt om informasjonsutveksling for beskyttelse av barn på tvers av landegrenser. Vi har utformet konkrete tekstinnspill.

9.X Informasjonsutveksling for beskyttelse av barn på tvers av landegrenser

For å beskytte barn på tvers av landegrenser, ratifiserte Norge i 2016 Haagkonvensjonen 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (Haagkonvensjonen 1996), som gir forvaltningen hjemmel til å dele taushetsbelagt informasjon med myndigheter i andre konvensjonsstater. Dersom det gjelder informasjonsutveksling til en stat Norge ikke har et konvensjonssamarbeid med, er det forvaltningslovens generelle bestemmelser som eventuelt må gi grunnlag for å dele opplysningene. Unntak fra dette gjelder konvensjonen artikkel 36, som nevnt over.

9.X.1 Informasjonsutveksling til stater tilsluttet Haagkonvensjonen 1996

Formålet med Haagkonvensjonen 1996 er å fremme samarbeid mellom stater i saker som gjelder barn med tilknytning til flere land. Konvensjonen har flere bestemmelser om informasjonsutveksling mellom konvensjonsstatene, for å sikre beskyttelse av barn på tvers av landegrensene.

For at Norge skal kunne oppfylle sine forpliktelser etter konvensjonen følger det av lov om Haagkonvensjonen 1996 § 3 at lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for å gi ut opplysninger etter konvensjonen. Dette gjelder både der det etter konvensjonen foreligger en plikt til å gi ut opplysninger, og der konvensjonen kun gir en adgang for informasjonsutveksling. Der det ikke foreligger en plikt til å dele opplysninger, må det i hvert enkelt tilfelle vurderes konkret om det fremstår som forsvarlig og hensiktsmessig å utlevere opplysningene, blant annet sett opp mot hensynet til barnets beste. Det følger av konvensjonens artikkel 37 at det ikke skal gis opplysninger til et annet land dersom det kan antas å sette barnets person i fare, eller utgjøre en alvorlig trussel mot friheten eller livet til et medlem av barnets familie.

Melde bekymring for et barn til utenlandske myndigheter

Der et forvaltningsorgan er bekymret for et barn som oppholder seg i en annen konvensjonsstat, kan organet melde bekymring til myndighetene i konvensjonsstaten med anmodning om å følge opp familien.

I enkelte tilfeller vil forvaltningsorganet ikke bare ha en adgang til å melde bekymring, men også en plikt, jf. artikkel 36, og det vises til veilederens punkt 2.X for en nærmere gjennomgang.

Innhente informasjon fra utenlandske myndigheter for å opplyse en sak i Norge

Et forvaltningsorgan som vurderer å treffe et beskyttelsestiltak for barnet, har adgang til å be enhver myndighet i en annen konvensjonsstat om å utlevere opplysninger som er relevante for å opplyse saken, jf. artikkel 34. For å innhente slike opplysninger, har organet anledning til å dele taushetsbelagte opplysninger.

Bestemmelsen er særlig relevant der barneverntjenesten vurderer om et barn med tilknytning til utlandet har behov for tiltak etter barnevernloven.

Dele opplysninger etter forespørsel fra utenlandske myndigheter

Forvaltningsorganer som har relevante opplysninger for beskyttelsen av et barn, har adgang til å dele slike opplysninger etter forespørsel fra utenlandske myndigheter som vurderer å treffe et beskyttelsestiltak for barnet, jf. artikkel 34.

For eksempel kan utenlandske myndigheter be om å innhente relevant informasjon fra barneverntjenesten for å vurdere om en forelder har tilstrekkelig omsorgskompetanse.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er utpekt som norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996, og bistår norske myndigheter med anmodninger i saker om informasjonsutveksling etter konvensjon, og gir generell veiledning om konvensjonenes regler.

Det kan eventuelt lenkes til [informasjonssiden om sentralmyndigheten for Haag 96](#)

Punkt 9.3 Barnebortføring

I punkt 9.3 om barnebortføring, står det «*Opplysninger etter Haagkonvensjonen kan gis uten hinder av taushetsplikt (lov om Haagkonvensjonen 1996 § 3)*». Dette blir en noe upresis henvisning. Haagkonvensjonen 1996 gjelder i utgangspunktet kun mellom konvensjonsstater, som vil si at § 3 kun gir hjemmel til å utgi opplysninger i barnebortføringssaker der barnet er bortført til en stat som har tiltrådt denne konvensjonen. Unntak fra dette gjelder dersom barnet befinner seg i alvorlig fare. Da har norske myndigheter, som nevnt over, en plikt til å utgi opplysninger til utenlandske myndigheter etter Haagkonvensjonen 1996 artikkel 36 uavhengig av om staten har tiltrådt konvensjonen eller ikke. Når et barn er bortført fra barneverntjenesten av de samme personene som det er vurdert ikke har tilstrekkelig omsorgsevne, vil man i mange tilfeller vurdere at barnet befinner seg i alvorlig fare, og opplysninger kan gis i medhold av § 3.

Barnebortføringssaker kan imidlertid også håndteres etter andre internasjonale konvensjoner Norge er bundet av. Da henvisningen til § 3 kan bli noe upresis slik den er omtalt i veilederen nå, og barnevernloven § 6-7 fjerde ledd gir hjemmel til å dele slike opplysninger til myndighetene i enhver stat barnet oppholder seg i, foreslår Bufdir at det i veilederen gis en bredere omtale av § 3.

For barnebortføringssaker som håndteres etter Haagkonvensjonen 1980 om internasjonal barnebortføring, som også er ratifisert av Norge, følger regler om utveksling av informasjon på tvers av landegrenser av konvensjonen forutsetningsvis av artikkel 6 første ledd jf. artikkel 7, og av artikkel 8.

Med hilsen

Charlotte Stokstad (e.f)
fungerende avdelingsdirektør

Jan Faller
spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Tenk miljø – velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no